

Konzervirano ali konzervativno konservatorstvo?

Konservator se pripelje na dvorišče in se lastniku mirno predstavi, češ da je z zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine. Lastnik pomirjen odzdravi: »Glavno, da niste s spomeniškega varstva, te bi vas pa gnal!«

Anekdota, ki že vrsto let kroži med konservatorji, karseda ljubko kaže negativno podobo službe, ki si jo je v dolgih letih tradicije (ne)moči očitno pridela na terenu. Zakaj in da vendar ni vse tako črno, pa v nadaljevanju.

Veseli me, da je uredniški odbor etnologov, zaposlenih v različnih institucijah, podprl idejo in pobudo, da se v našem glasilu predstavimo tudi etnologi konservatorji. In zdaj smo tu. S prispevki (skoraj) vseh etnologov, zaposlenih na regionalnih zavodih za kulturno dediščino, ter s prispevki naših hrvaških kolegov in ostalih smo poskušali oblikovati prvo tematsko številko Glasnika, posvečeno konservatorstvu, tako imenovanemu **etnološkemu konservatorstvu**.

Naše delo pogojuje zakon o varstvu kulturne dediščine (UL RS št. 7/1999), ki v 19. členu navaja deset nalog javne službe, med katerimi pa lahko izpostavimo predvsem naše vsakdanje:

- evidentiranje dediščine in posredovanje podatkov v register dediščine;
- priprava strokovnih podlag za razglasitvene akte in soglasij za upravne postopke;
- spremljanje vzdrževanja, posegov, rabe in prometa dediščine;
- priprava smernic s področja dediščine v postopkih sprejemanja prostorskih in planskih aktov;
- priprava restavratorskih in konservatorskih programov;
- izdajanje navodil lastnikom spomenikov oziroma dediščine.

Poleg temeljnih nalog se skoraj vsak konservator ukvarja z dodatnimi, matičnimi temami, tako v okviru etnološkega društva kot na območju lokalnih skupnosti ali v sodelovanju s sorodnimi institucijami (npr. sodelovanja v projektih CRPOV, v različnih komisijah, mentorstva pri raziskovalnih delavnicah, ...).

Veliko šarbnega prahu je potrebnega, da se v okolju, kjer delamo, zgradi dobra komunikacija in oblikuje pozitivno

naravnani odnos, da ni treba tajiti, iz katere institucije prihajamo (npr. ob izvajanju upravnih postopkov, posegih na dediščino, s predstavniki različnih služb in podjetij). Radi govorimo tudi o popularizaciji stroke, o prisotnosti konservatorja na terenu. Govorimo in največkrat to tudi počnemo. Kljub temu, da sem v zadnjem obdobju zasledila v časopisju kar nekaj prispevkov o kulturni dediščini, o dogodkih, kjer so sodelovale tudi naše institucije, pa to ni bilo omenjeno. Zato me še toliko bolj veseli, da smo lahko svoje delo strnili v Glasniku in v pričujočih prispevkih, razmišljajoče, problemsko ali predstavitevno naravnanih, zajeli odsev stanja na področju kulturne dediščine.

Sedanjo generacijo etnologov konservatorjev zastopa petnajst etnologov in etnologinj z najpogostejšo diplomirano kombinacijo s sociologijo, z umetnostno zgodovino in zgodovino. Čeprav so med njimi le štirje moški predstavniki, so zato toliko bolj pomembni, sicer pa pravijo, da na ženskah svet stoji! Starost? Okrog trideset pa tja do Abrahama, skratka, čudovita družina smo. Že vrsto let se pod taktirko kolegice Koželjeve dobivamo na bolj ali manj rednih delovnih sestankih oziroma dvodnevni srečanjih, vsakokrat na območju gostujočega regionalnega zavoda. Na terenskih ogledih, ki so tematsko naravnani, smo si npr. ogledali predlagane spomenike državnega pomena, obnovljene spomenike ali tiste v obnovi, pri čemer se vedno zastavljajo konkretna vprašanja, bodisi v povezavi z gradivi ali izvajalci ali pa s konservatorskimi dilemami in rešitvami. Če je mogoče, spoznavamo tudi delo kolegov arhitektov, umetnostnih zgodovinarjev, arheologov ..., torej tudi drugačne konservatorske pristope ali delo kolegov muzealcev. Terensko delo se vedno zaključí s sestankom z načrtanim dnevnim redom, ki zajema predvsem izvajanje določenih skupnih nalog, npr. pred leti oblikovanje gesel za etnološki slovar, tokrat usklajevanja pri izboru spomenikov državnega pomena, nejasnosti pri izpolnjevanju zbirnega registra dediščine, uporabo strokovne terminologije ali prevetritev metodologije, tudi izobraževanje ipd. Skupaj smo doslej, s podporo vodstev, seveda, uspeli realizirati dve ekskurziji: ogledali smo si muzej na prostem v Gospe Sveti na avstrijskem Koroškem in v Szentendreju na Madžarskem. Omeniti velja tudi publikacijo Po poteh ljudskega stavbarstva Slovenije, ki jo je leta 1994 izdalo Ministrstvo za kulturo v sklopu Dnevov evropske kulturne dediščine. V zadnjem obdobju smo osnovali ponovna

srečanja s kolegi iz Hrvaške, zato nekaj referatov s prvega posveta v Metliki tudi objavljamo.

Za uvod ponujamo zapise o delu z »upravnega« in »evidenčnega« področja, ki nam ni najbolj ljubo. Morda zato, ker se ravno pri poskusu poenotenja kaže velika neenotnost. Vendar, kjer so problemi, so tudi uspehi. V konservatorstvu so predvsem zelo vidni pri posegih na dediščini. Kar veliko prispevkov na to temo objavljamo, tu se zrcalijo različni pogledi, odnosi, tako pozitivne kot negativne izkušnje. Vsaka prehojena pot, od evidence do obnove, pa obrodi rezultate. Ker etnološko konservatorstvo vendarle že več kot desetletje predavajo na oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo, naj bo Glasnik v pomoč (bodočim) študentom, ki se s konservatorstvom prvič srečajo na fakulteti, naj bo v informacijo muzealcem, ki se srečujejo s konservatorji, naj bo v predstavitev vsem, ki so doslej konservatorstvo morda razumeli (le) kot konzervativno, tudi tistim, ki termin povezujejo s konzervami, naj bo v veselje in ponos nam, etnologom konservatorjem, da lahko naše delo (še vedno trdno) »držimo v rokah«.

Per aspera ad astra.

Tanja Hohnec

Tokratno "konservatorsko" številko Glasnika SED izdajamo ravno v času božično-novoletnega kroga praznikov. To je čas, ko se nam misli smukajo okoli daril, lepih želja in praznovanj. Zato sprejmite tudi našo revijo kot darilo, polno bogatih izkušenj, kulturnih misli in pozitivnih razmišljanj, ki naj vas spremljajo v vsem prihodnjem letu.

Srečno in vse dobro.

Tanja Rožnberger Šega, glavna urednica

